

Тема. Іван Малкович. «Із янголом на плечі». Оптимістичний пафос твору.

МЕТА: познайомити учнів з життям і творчістю Івана Малковича, його громадською діяльністю; з'ясувати провідні мотиви вірша; визначити художні засоби у вірші; удосконалювати вміння учнів аналізувати поетичні твори, навички висловлення власних роздумів, навіяних прочитаним віршем; формувати в школярів естетичний смак; виховувати любов до поезії й музики, до життя.

Міжпредметні зв'язки: музика, живопис, інформатика.

Обладнання: фото І. Малковича, зображення ангелів, запис пісні «Із янголом на плечі» у виконанні М. Бурмаки, відеозапис пісні «Із янголом на плечі» у виконанні гурту «Плач Єремії», презентації до уроку.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Мій ангел-хранитель, я знову
втомилась.
Дай руку, прошу, і крилом обійми,
Тримай мене міцно, щоб я не упала,
А раптом спіткнуся –
Ти мене підійми!
Омар Хайям

Янголе, не впадь з плеча....
І. Малкович

ХІД УРОКУ

І. Організаційний момент. Мотиваційний етап.

1. З'ясування емоційної готовності до уроку.

Вчитель. Доброго всім дня! І вам ,діти, і вам,дорогі вчителі, і вам, наші шановні гості. Погода сьогодні – просто чудова. Настрій у мене радісно-бойовий. А от з яким на'строєм і настр'оєм зараз ви. Це ми з вами з'ясуємо. Увага! На екран!

Електронний ресурс. Відеопрезентація на пісню Марії Бурмаки ”Хтось із Дитятком удвох...”

Вчитель. А зараз, дорогі мої співучасники уроку, після вашого споглядання: які асоціації у вас виникли? Запишіть їх. (Бог, добро, янгол,охоронець, добро...)

Словесний настрій: доберіть до слова "ангел" слова-прикметники, виразивши таким чином власну готовність до уроку. (Всюдисущий, добрий, цікавий, справедливий....)

У вас хороший настрій на роботу і ви вже здогадуєтесь , що говоритимемо ми сьогодні про ангелівОтож тема нашого уроку

«І. Малкович. «Із янголом на плечі». Оптимістичний пафос, віра в перемогу добра в поезії».

II. Цілевизначення і планування.

1. **Повідомлення теми** (учні записують в зошит дату, тему, епіграф уроку) **та мети.**

- Що ви очікуєте від уроку? Які цілі ставите перед собою?

2. **Формування цілей уроку** (учні озвучують), вчитель порівнює зі своїми.(озвучують учні свої цілі і порівнюють з метою уроку , яку поставив перед собою вчитель).

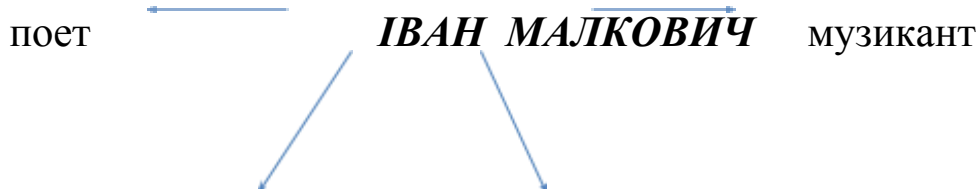
III. Сприйняття й засвоєння навчального матеріалу.

1.Знайомство з біографією поета:

- А)Про що говорить вам прізвище І. Малкович?
- Подивіться на його портрет(слайд 4 презентація 1)і скажіть як описати цю людину? Яка вона?
- А так його описали друзі(слайд5 презентація 1).
- Надалі презентую вам важливі віхи життя митця, апісля перегляду ми запишемо в зошит ключові слова(якщо матимете бажання то можете деякі факти записати в зошит).

Б)Перегляд презентації 1 слайди 6- 16

В) гронування

видавець

перекладач

2. Слово вчителя.

Про письменника ми довідуємося не лише з біографічних матеріалів, а й із його творів.

Визнання прийшло до І. Малковича у 19-річному віці. Його було названо кращим поетом на семінарі молодих українських авторів. *(Учні записують у зошити):* Іван Малкович — поет, редактор, упорядник, видавець, автор та перекладач кількох десятків книжок для дітей. Вірші Івана Малковича перекладено англійською, німецькою, італійською, російською, польською, литовською, грузинською та іншими мовами. Член Спілки письменників з 1986 р. Автор п'яťох «дорослих» поетичних книг: «Білий камінь» (1984), «Ключ» (1988), «Вірші» (1992), «Із янголом на плечі» (1997), «Вірші на зиму» (2006).

3. Оголошення назви вірша, що буде вивчатися на уроці.

Ми ж познайомимося з віршем «Із янголом на плечі».

1.

Питання:

- Які асоціації у вас виникають, коли звучить слово «ангел»? *(Учні на дошці створюють асоціативний куц, у середині якого слово «ангел», а навкруги слова: добро, захист, краса, любов, щастя, світло, мрії тощо.)*
- Хто такий, на вашу думку, янгол?

Роз'яснення значення слова «янгол». Розповідь про ангелів.

Янгол (або ангел). 1. У релігійному культі — надприродна істота, посланець, вісник Бога; зображується звичайно у вигляді юнака з крилами; архангел; херувим, серафім.

2. Перен., заст.. Захисник або заступник, охоронець. (Я буду твоїм ангелом).

3. Перен., заст.. Про людину (переважно жінку), що відзначається красою чи добрістю, лагідністю, або зробила чи робить кому-небудь щось гарне, приємне.

Показ зображень янголів на мультимедійній дошці.

Хочеш торкнутися янгола —
просто обійми дитину !

Випереджувальне завдання: енциклопедична хвилинка (про янгола-охоронця).

Учениця. Янгол (ангел, ангол) – в християнській релігії надприродна істота, посередник між Богом і людьми, виконує волю Бога. Біблія називає янголів службовими духами. У християнстві вважається, що кожна людина має свого янгола-охоронця. Зображується найчастіше у вигляді юнака з крилами.

Учитель. *А продовжити це повідомлення хочу невеликою притчею про янгола.*

Помирає людина і перед смертю побачила своє життя. І постала перед її очима пустеля, а по піску її сліди, сліди її життя. Поряд із слідами людини були і другі сліди, її ангела, що невідступно йшов за нею. На тих відрізках життя, коли людина хворіла або траплялися з нею якісь нещастя, сліди ставали неглибокими, зникали зовсім. На піску лишалася лиш одна пара слідів. Через якийсь час знову з'являлись дві доріжки слідів.

- Що ж ти за янгол такий ? – запитала стривожено людина. – Коли мені було добре, ти був поряд, а коли погано – лишав мене одного!

- Нічого ти не зрозумів! – вигукнув ангел. – Коли тобі було добре, я йшов поряд, а коли погано – я брав тебе на руки і ніс, доки ти не зміцнієш знову.

Надіюсь, що тепер ви точно зрозуміли призначення ангела.

3. І записавши тему нашого уроку, прослухавши повідомлення, скажіть, які у вас передбачення? Про що може йти мова у вірші "З янголом на плечі"?

(учні озвучують свої передбачення)

- А прочитає цей вірш ...сам автор – І.Малкович! І розповість вам про те, як писався даний твір.

4. Читання автором (мультимедійна дошка, матеріал з Інтернету) вірша «Із янголом на плечі».

1.1. Естетична пауза.

1.2. Поділіться думками.(слайд 2 презентація 2).

— Чи сподобався вам вірш?

- Чи сподобався вам вірш? Чим саме? Зачитайте строфу, яка справила на вас найбільше враження?

— - Які образи і картини ви уявляли, читаючи поезію?

5. Чи справдились передбачення?

- Я дуже рада, що передбачення справдилися. А тепер давайте побредемо стежками того ''Хтось'', якого створив Іван Малкович і попрацюємо зі змістом поезії ''З янголом на плечі''.

Проведемо з вами вдумливе **«Повільне читання»** вірша. Починаємо з перших чотирьох рядків.

(Учні під керівництвом учителя вчаться знаходити у творі приховані запитання, ставити власні і, відповідаючи на них, складати зв'язну розповідь – аналіз).

Краєм світу, уночі,
при господній при свічі
хтось бредє собі самотньо
із янголом на плечі

- Попереду всього, хто такий, на вашу думку, отой ''хтось'', що ''бредє собі самотньо''? (Ліричний герой, будь-яка людина, що йде по життю).

- Самотній подорожній бредє краєм світу, уночі.

— Як ви розумієте цей рядок? (Це шляхи життя без мети, навпомацки)

- Путь подорожнього освітлює Господня свіча.

— З якою метою? (Щоб не збився зі шляху остаточно).

— Чому самотньо? (Бо кожна людина сама обирає собі шлях у житті).

— Чому янгол на плечі? (Бо він охороняє людину від зла).

— Читаємо наступні 8 рядків.

Йде в ніде, в невороття,
йде лелійно, як дитя,
і жене його у спину
сірий маятник життя,
щоб не вештав уночі
при Господній при свічі,
щоб по світі не тинявся
із янголом на плечі.

- Чому ''йде в ніде, в не вороття'' (Бо без мети , і втраченого не повернеш).

- Який прихований зміст криється в образі сірого маятника? *(Кожна людина у своєму бутті здійснює довгу і тяжку мандрівку, в якій її підстерігає небезпека – бути поглинутим Буднем – «сірим маятником життя». Йдеться про одвічне протиборство в людській душі добра і зла, світла і темряви).*

— Яким є життя ліричного героя? *(Сірим і одноманітним)*

— *А чому автор використовує слова «щоб по світу не тинявся»? (Бо без мети йде ліричний герой. Хоча він намагається змінитися).*

Читаємо наступну строфу.

Віє вітер вировий,
виє Ірод моровий,
маятник все дужче бухка,
стогне янгол ледь живий.

— Які перешкоди постають на шляху героя? будь-якої людини? Чому *’’янгол стогне ледь живий’’? (Хвороби, смерть, невдачі..)*

— Чому використав І.Малкович вислів *’’вітер вировий’’*? Символом чого є вітер? *(Вітер – символ руйнування, спустошення і нищення).*

— З якою метою автор використав біблійний образ Ірода? *(Ірод — символ зла).*

— А янгол – символ добра. Що вбиває янгола? *(Людські помилки)*

А тепер остання строфа поезії.

А він йде і йде, хоча
вже не дихає свіча.

лиш вуста дрижать гарячі:

янголе, не впадь з плеча.

— *’’А він йде і йде’’...Що допомагає подорожньому продовжувати пошук свого шляху в житті, не зупинятися перед перешкодами? (Янгол ще залишається на його плечі, отже, ліричний герой не розгубив свої позитивні якості: порядність, чесність, справедливість, які скеровують його шлях).*

— Тож. Чи можна стверджувати, що вірш має оптимістичний характер? Хто , на вашу думку, переможе: *’’янгол на плечі’’*(добро) чи *’’ірод моровий’’*(зло)? (відповіді учнів).

Вчитель. Так, я згодна з вами. Поет вдається до вічної теми двообою чистого добра із жорстокою сірістю буденності. Через баладу «хтось бреде собі самотньо із янголом на плечі». На цій дорозі життя його «сірий маятник»

«все дужче бухка». «Стогне янгол ледь живий...» під вітром випробувань і міцними ударами долі. Та ми віримо, що цей «хтось» (я, він, ми всі) обов'язково вистоїмо, бо його веде віра у янгола – добро: «...вуста дрижать гарячі: янголе, не впадь з плеча».

5. Ідейно-художній аналіз поезії (робота в малих групах (четвірках)).

- **1 група (визначає тему твору:** зображення ліричного героя, якого ангел на плечі намагається уберегти від зла, жорстокості, лиха),

(визначає ідею твору): возвеличення янгола, який є оберегом кожної людини.

- **2 група (визначає віршовий розмір поезії):** 3 стопний хорей

- **3 група (визначає художні засоби, які поглиблюють значення образів):** «вуста гарячі», «вітер вировий», «янгол ледь живий», «сірий маятник життя», «ірод моровий» (метафори у творі): «виє ірод», «вітер віє», «маятник бухка», «не дихає свіча», «вуста дрижать».

- **4 група (виписує ключові образи поезії):** свіча , маятник , ангел, подорожній, вітер.

- **5 група (визначити, які риси жанру «старосвітська балада» за визначенням автора, наявні в поезії):** Балада – ліро-епічний твір з драматично напруженим сюжетом. Їй властиві невелика кількість персонажів, стислість, магічність, музичність. Вона пов'язана з народними легендами, переказами, піснями.). Автор називає твір старосвітською баладою. Старосвітською – значить тією, що дотримується старих правил, поглядів.

Ідейно-художній аналіз вірша «Із янголом на плечі»:

5.1 про що ця поезія, визначте тему вірша (**тема** – зображення ліричного героя, якого ангел на плечі намагається уберегти від зла, жорстокості, лиха), записати в зошити, **ідея твору** – возвеличення янгола, який є оберегом кожної людини (**записати в зошити**).

Коментар учителя: у поезії автор розмірковує про те, як людина виконує своє життєве призначення. На початку вірша постає невизначена особа «хтось», що набуває узагальнювального значення. Цей «хтось» проходить крізь життєві випробування, уособлені у творі за допомогою образів: край світу, ніч, вітер, Ірод, маятник життя.

5.2 Віршовий розмір поезії. (3- 4- стопний хорей. Учень визначає на дошці).

5.3 Художні засоби. Які **епітети** використовує автор, щоб надати тривоги, хвилювання? (*Вуста гарячі, вітер вировий, янгол ледь живий, сірий маятник життя, Ірод моровий*). А **метафори** у творі теж виконують цю роль? Назвіть їх. (*Маятник жене у спину, віє вітер, віє Ірод, маятник бухка, не дихає свіча*). Автор використовує порівняння *йде лелійно, як дитя*. Яка його роль? (*Показати беззахисність героя перед виром життя*).

5.4 Що ж уособлюють ці образи?

Образ ночі символізує темінь, безпросвітність існування людини.

Вітер – руйнівну стихію, що підсилюється біблійним образом Ірода.

(Повідомлення учениці про царя Ірода: *Останні роки правління царя Юдеї Ірода відзначені особливою підозрілістю, мстивістю і жорстокістю. Для багатьох Ірод знаний як холоднокровний вбивця не лише своїх рідних, але й беззахисних маленьких хлопчиків. Коли астрологи зі Сходу повідомили, що народився майбутній цар, Ірод прикинувся, ніби хоче вшанувати це дитя. Він попросив астрологів знайти дитину і сповістити його. Але Бог попередив астрологів, щоб вони не поверталися до Ірода. Тож цар наказав вбивати у Віфлеємі, де народився Ісус, та околицях міста всіх хлопчиків віком до двох років.*) Зараз Ірод є символом зла, жорстокості, смерті.

Сірий маятник життя - символ швидкоплинності життя, яке має свій кінець, тому людина перед ним виступає як беззахисне дитя. Отже, у вірші ніби йдеться про абсурдність людського життя. Але лише у випадку, коли людина не гордо крокує життям, а «вештається», «тиняється», «бреде» із янголом на плечі. **Чому сірий маятник?** Одноманітність повсякденного життя, буденне, безбарвне, людина не виділяється серед інших.

Драматизм у поезії нарастає... Цьому сприяє повтор звуків **в** та **р** (алітерація), які асоціюються із завиванням вітру та емоційною напругою. Поет же налаштований оптимістично, адже він бачить вихід із ситуації відчуженості людини у світі: людина може піднятися над своєю смертю тоді, коли вона духовно виростає, світоглядно формується, реалізує своє покликання. **Прносячи світло своєї душі (а це символізує свіча у вірші,**

прочитаймо коментар на с. 193 підручника) через усі випробування, людина стає носієм високого, небесного, що символізує у вірші янгол, який надає сили і оберігає людську душу.

- Що автор називає «Господньою свічею»? (Місяць).

5.5 Визначте жанр цього ліричного твору (філософська лірика). Автор називає твір старосвітською баладою. Старосвітською – значить тією, що дотримується старих правил, поглядів. Пригадаймо, які твори називаються баладами? **Балада** – ліро-епічний твір з драматично напруженим сюжетом. Їй властиві невелика кількість персонажів, стислість, магічність, музичність. Вона пов'язана з народними легендами, переказами, піснями. - Поезія "Із янголом на плечі" має підзаголовок "Старосвітська балада". Як ви гадаєте, чому автор саме так визначив жанр свого твору?

(Здавна побутує думка, що в людини на одному плечі сидить білий янгол, на другому – чорний. Тому і вчиняє людина по-доброму і по-злому. А те, чи є це насправді, ніхто не довів. Це фантастичне, нереальне. Мабуть, саме це наближує даний вірш до балади.

(Довідка. Балада – віршований ліро-епічний твір фантастичного, історичного або героїчного змісту з гострим, часом трагічним сюжетом.)

5.6 Тож, чи можна стверджувати, що вірш має оптимістичний характер? Хто, на вашу думку, переможе: «янгол на плечі» (добро) чи «ірод моровий» (зло)? Учні висловлюють свої міркування?

6. - Як ви вважаєте, який за настроєм має бути музичний супровід цього твору? Прослуховування музичної обробки вірша «Із янголом на плечі» у виконанні М. Бурмаки (презентація 3 або слайд 18 презентація 1).

Які ваші враження від почутого?

7. Творча робота «Синквейн».

IV. Підсумок уроку.

1.- Як ви вважаєте, чи є у вас янгол на плечі?

- А що потрібно робити людині, щоб її не покидав янгол?

2. Ви сьогодні прослухали ліричну пісню, сумного настрою у виконанні

М. Бурмаки, а як ви думаєте, чи може цей вірш бути покладений на музику рок-виконавцями і чи може пісня виконуватися рок-гурпом?

Пропоную прослухати пісню у виконанні рок-гурту «Плач Єремії».
(Звучить пісня «Із янголом на плечі» у виконанні рок-гурту «Плач Єремії»).
Говорять, що янголів не існує, але потрібно лише придивитися...

3. Учитель розповідає притчу «Ангельська робота» про 2 ангелів на хмаринках (Прохання до Бога і подяка Богу)

V. Домашнє завдання.

Вивчити напам'ять баладу І. Малковича «Із янголом на плечі».

Написати твір-мініатюру на тему: «Янгол-охоронець у моєму житті».
Обов'язкове на вибір: міні-твір «Про що ви спитали б у свого янгола?» або скласти сенкан «Янгол».

За бажанням: намалювати ілюстрацію до твору.

Бажаю усім, щоб янгол-охоронець ніколи не полишав вас.